

Správa sociálního zabezpečení

Důchodové pojištění

Důchodové pojištění

- účel důchodového pojištění:
 - určeno k zajištění osob, které z důvodů dlouhodobých sociálních událostí nemohou být ekonomicky aktivní
- základní charakteristika:
 - všeobecný, povinný a jednotný systém
 - princip sociální solidarity (mezigenerační)
 - stát je nositelem důchodového pojištění
 - z hlediska postavení jedince
 - princip zásluhový
 - peněžní zásluha (pojistné)
 - jiná zásluha (např. péče o dítě)
 - mírně i princip zaopatřovací

Osobní a věcný rozsah důchodového pojištění

- osobní rozsah - vymezení okruhu osob, které jsou účastny na důchodovém pojištění - § 5 a 6
 - povinná účast
 - dobrovolná účast
- věcný rozsah – vymezení okruhu dávek poskytovaných z DP - § 4
 - originální důchody
 - starobní, invalidní (ve třech stupních)
 - derivativní důchody
 - vdovský, vdovecký, sirotčí

Důchodové právní vztahy

- právní vztahy, v nichž jejich účastníci vystupují jako nositelé vzájemných práv a povinností, stanovených příslušnými právními předpisy
 - základní důchodové právní vztahy
 - pojistné vztahy
 - dávkové vztahy
 - odvozené důchodové právní vztahy
 - odpovědnostní
 - procesní
 - kontrolní

Subjekty důchodových právních vztahů

- pojistné vztahy:
 - oprávněná osoba – pojištěnec – vždy fyzická osoba
 - právní subjektivita fyzické osoby
 - nositel důchodového pojištění
 - stát, který tuto činnost vykonává prostřednictvím příslušných správních úřadů
 - Česká správa sociálního zabezpečení (OSSZ)
 - Ministerstvo obrany, vnitra, spravedlnosti
 - další subjekty
 - zaměstnavatel
 - obec

Subjekty důchodových právních vztahů - pokračování

- dávkové vztahy
 - oprávněný subjekt – příjemce důchodu (poživatel důchodu) – vždy fyzická osoba
 - povinný subjekt
 - stát (ČSSZ atd.)
 - další subjekty – ne vždy a pouze jen v dílčích otázkách
 - zaměstnavatel

Obsah právních vztahů DP

- práva a povinnosti subjektů, lze specifikovat podle druhů právních vztahů a subjektů
 - pojistné vztahy - pojištěnec
 - povinnost platit pojistné
 - povinnost oznámit a osvědčit a dostavit se na výzvu za účelem osvědčení
 - právo pojištěnce na poskytnutí plnění až budou splněny stanovené podmínky
 - právo na vydání osobního informativního listu DP (§ 40a)
 - dávkové vztahy - pojištěnec
 - právo na plnění
 - povinnost oznámit a osvědčit
 - povinnost podrobit se přezkoumání zdravotního stavu

Obsah právních vztahů DP - pokračování

- pojistné vztahy – zaměstnavatel
 - povinnost platit pojistné
 - povinnost vypočítat, srazit a odvést pojistné za zaměstnance
 - povinnost vést evidenci pro účely DP
 - povinnost vést evidenční list DP
- dávkové vztahy – zaměstnavatel
 - oznamovací povinnost ve stanovených případech

Obsah právních vztahů DP - pokračování

- pojistné vztahy – OSSZ + ČSSZ
 - výběr pojistného
 - vedení evidence
- dávkové vztahy – ČSSZ + OSSZ
 - výplata důchodů (ČSSZ)
 - rozhodování v podkladových otázkách (OSSZ)
- obec
 - stanovení tzv. zvláštního příjemce

Vznik a zánik právních vztahů

DP

- vznik pojistných vztahů
 - ze zákona – povinná účast
 - ze zákona + přihláška
 - přihláška – dobrovolná účast
- vznik dávkových vztahů
 - nárok na důchod
 - ze zákona splněním stanovených podmínek (důchodové schéma)
 - nárok na výplatu důchodu
 - žádost
- zánik pojistných vztahů
 - ukončením činnosti, která zakládala účast
 - uplynutím doby
 - smrt pojištěnce
- zánik dávkových vztahů
 - smrt příjemce důchodu
 - odpadnutí sociální události
 - uplynutí doby
 - případně některé zvláštní

Vymezení některých pojmů

- důchodové schéma jako souhrn podmínek stanovených pro vznik nároku na dávku
- důchodová formule – způsob určení výše dávky
 - základní výměra a procentní výměra
- doba pojištění a náhradní doba - § 11-14
- vyměřovací základ a výpočtový základ - § 15-19

System dŭchodŭ z dŭchodovŕho pojiŝtŕnŕ

- druhy dŭchodŭ:
 - originŕlnŕ
 - starobnŕ dŭchod
 - invalidnŕ dŭchod (ve tŕech stupnŕch)
 - derivativnŕ
 - vdovskŕ dŭchod
 - vdoveckŕ dŭchod
 - sirotŕ dŭchod
- dalŝŕ charakteristika
 - obligatornŕ, opakujŕcŕ se, penŕŝitŕ
 - nahrazujŕcŕ pŕŕjem vlastnŕ nebo zemŕelŕho ŝivitele

Starobní důchod

- obecné důchodové schéma - § 28
 - potřebná doba pojištění (čekací doba)
 - důchodový věk
 - novela - zákon č. 220/2011 přináší nový způsob stanovení důchodového věku
 - případné další podmínky
- druhy důchodových schémat
 - základní - § 29 odst. 1
 - alternativní
 - § 29 odst. 2
 - § 29 odst. 3
 - § 29 odst. 4
 - zvláštní (tzv. předčasné důchody)
 - kvalifikované - § 30 odst. 1 a 2 (pozor jen do 31.12. 2006) – nyní již zrušeny, ale vyplácejí se samozřejmě dále, uplynutí doby budou přepočteny na starobní důchod
 - obecné - § 31

Důchodová formule starobního důchodu

- každý starobní důchod se skládá
 - základní výměra
 - stanovena pevnou částkou (v současné době 2.230,- Kč) a odráží sociální hledisko
 - od 1. 1. 2012 se stanoví procentní sazbou z průměrné mzdy – 9% průměrné mzdy
 - průměrná mzda definována v § 15 odst. 4
 - procentní výměra
 - odvozuje se od výpočtového základu
 - vyjadřuje minulou zásluhu
 - prvky ovlivňující výši procentní výměry
 - výpočtový základ
 - procentní sazba
 - celková doba pojištění
 - krácení u předčasných důchodů

Invalidní důchod

- základní charakteristika
 - obligatorní důchod
 - originální důchod
 - peněžní
 - nahrazuje ztrátu vlastního příjmu
- důchodové schéma § 38 písm. a)
 - potřebná doba pojištění – diferencovaná podle věku
 - invalidita
- důchodové schéma § 38 písm. b)
 - invalidita následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání

Invalidní důchod - pokračování

- důchodová formule
 - základní výměra
 - v současné době stanovena pevnou částkou, 2.230,- Kč měsíčně
 - od 1. 1. 2012 stanovena procentní sazbou - 9% z průměrné mzdy
 - procentní výměra odvozována od minulé zásluhy
 - výpočtový základ
 - procentní sazba
 - 0,5 % při DI prvního stupně
 - 0,75 % při DI druhého stupně
 - 1,5 % při DI třetího stupně
 - získaná doba pojištění
 - dopočtená doba pojištění
- invalidní důchod v mimořádném případě

Vdovský (vdovecký) důchod

- základní charakteristika
 - derivativní, obligatorní, peněžitý, opakující se, nahrazuje částečné příjem zemřelého „živitele“
- důchodové schéma § 49
 - zemřelý(á) byl(a) ke dni smrti příjemcem originálního důchodu nebo splnil(a) podmínky pro vznik nároku nebo zemřel(a) v důsledku pracovního úrazu
 - manželský stav

Vdovský (vdovecký) důchod - pokračování

- důchodová formule § 51
 - základní výměra
 - v současné době stanovena pevnou částkou 2.230,- Kč
 - od 1. 1. 2012 stanovena procentní sazbou – 9% z průměrné mzdy
 - procentní výměra 50 % procentní výměry důchodu zemřelého (starobního důchodu nebo DI ve třetím stupni)
 - poskytuje se po dobu jednoho roku od smrti manžela (manželky) - § 50 odst. 1
 - poskytování dále po uplynutí jednoho roku tehdy, jsou-li splněny další stanovené podmínky - § 50 odst. 2
 - obnovení důchodu – splní-li se některá z podmínek do 2 roků
- zánik nároku na důchod
 - smrtí příjemce důchodu
 - nový sňatek
 - pravomocné odsouzení

Sirotčí důchod

- základní charakteristika
 - derivativní, obligatorní, peněžitá, opakující se, nahrazující příjem zemřelého
- důchodové schéma § 52
 - nezaopatřenost dítěte
 - definovaný příbuzenský vztah
 - rodič
 - osvojitel
 - osoba, která převzala dítě do péče...
 - zemřelý ke dni smrti pobíral důchod orig. nebo splnil podmínky na takový důchod anebo zemřel v důsledku pracovního úrazu

Sirotčí důchod - pokračování

- důchodová formule § 53
 - základní výměra stanovena pevnou částkou 2.170,- Kč
 - procentní výměra 40 % z procentní výměry důchodu zemřelého
- zánik nároku
 - dítě přestane být nezaopatřené
 - osvojení
 - pravomocné odsouzení
 - smrt příjemce důchodu